

www.emu.ee

Eesti Maaülikool
Estonian University of Life Sciences

Eesti Maaülikooli teadlastelt ühiskonnale 2023

**From the EMU
Scientists to Society
2023**

Eesti Maaülikool
Estonian University of Life Sciences

**EESTI MAAÜLIKOOLI
TEADLASTELT ÜHISKONNALE
2023**

**FROM THE EMU SCIENTISTS
TO SOCIETY
2023**

Tartu 2024

Koostanud ja toimetanud Ingrid Kajak, Merle Keedus, Kersti Laupa, Li Seppet

© Eesti Maaülikool, 2024

ISSN 2806-1349 (pdf)

Sisukord

Sissejuhatus viitekogumikule	4
Introduction to the compendium of references.....	5
1.3 Eelretsenseeritud teadusartiklid Eesti ja teiste riikide eelretsenseeritavates teadusajakirjades, millel on kohalik toimetuskolleegium, või eelretsenseeritud teadusartiklid Eesti kultuurile olulistes ajakirjades või teadusartiklid ajakirjades Akadeemia, Looming ja Vikerkaar	6
3.5 Artiklid/ettekanded, mis on avaldatud kohalikes konverentsikogumikes.....	6
6.2 Õpikud ja muud õppeotstarbelised publikatsioonid, v.a. kõrgkooliõpikud.....	12
6.3. Populaarteaduslikud artiklid	13
6.4 Populaarteaduslikud raamatud	18
6.6 Muudes ajakirjades ja ajalehtedes avaldatud artiklid.....	19
6.7 Muu loome.....	19
6.8 Lühikirjutised teadusajakirjades ja kogumikes	22

Sissejuhatus viitekogumikule

Teaduse populariseerimine ja ühiskonnale olulistel teemadel kaasa rääkimine on muutunud teadlaseks olemise lahutamatuks osaks. Toetades teadustulemuste selget ja arusaadavat edastamist, aitame kujundada inimeste maailmapilti. Väga tähtis on sealjuures suurendada teadustöö sisu ja eesmärkide mõistmist ning tagada, et teaduspõhine info oleks kergesti kättesaadav ja kasutajasõbralik.

Sellesse kogumikku oleme kokku pannud maaülikooli teadlaste kirjutised, mis tulenevad maaülikooli missioonist ja aitavad edendada biomajandust ning toetavad nii inimeste kui ka looduse heaolu.

Viitekogumikku säilitame ning teeme kättesaadavaks võrguväljaandena Eesti Maaülikooli digitaalarhiivis EMU DSpace. Viited oleme vormistatud APA viitamissüsteemis ja neile oleme võimalusel lisanud püsilingi.

Viitekogumiku ülesehituses tuginesime ETISE publikatsioonide klassifikatsiooni alajaotustele (haridus- ja teadusministri käskkiri nr 640 28. juulil 2006, täiendatud 2017).

1.3. Eelretsenseeritud teadusartiklid Eesti ja teiste riikide eelretsenseeritavates teadusajakirjades, millel on kohalik toimetuskolleegium, või eelretsenseeritud teadusartiklid Eesti kultuurile olulistest ajakirjades või teadusartiklid ajakirjades Akadeemia, Looming ja Vikerkaar

3.5. Artiklid/ettekanded, mis on avaldatud kohalikes konverentsikogumikes

6.2. Õpikud ja muud õppeotstarbelised publikatsioonid, v.a. kõrgkooliõpikud

6.3. Populaarteaduslikud artiklid

6.4. Populaarteaduslikud raamatud

6.6. Muudes ajakirjades ja ajalehtedes avaldatud artiklid

6.7. Muu loome

6.8. Lühikirjutised teadusajakirjades ja kogumikes

Introduction to the compendium of references

The popularization of science and engaging in discussions on topics important to society have become an integral part of being a scientist. By supporting the clear and understandable communication of scientific results, we help shape people's worldview. It is very important to enhance the understanding of the content and objectives of scientific work and to ensure that science-based information is easily accessible and user-friendly.

In this collection, we have compiled writings from researchers at the Estonian University of Life Sciences, which stem from the university's mission and help promote the bioeconomy, supporting both human and environmental well-being.

We will preserve the reference collection and make it available as an online publication in the digital archive of the Estonian University of Life Sciences, EMU DSpace. The references have been formatted according to the APA citation system, and we have included permanent links where possible.

In the structure of the reference collection, we relied on the subcategories of the ETIS publication classification (Order No. 640 of the Minister of Education and Research dated July 28, 2006, amended in 2017).

1.3. Scholarly articles in Estonian and other peer-reviewed research journals with a local editorial board; peer-reviewed scientific articles in journals important for Estonian culture or scholarly articles in *Akadeemia*, *Looming*, *Vikerkaar*

3.5. Articles/presentations published in local conference proceedings

6.2. Textbooks and other study materials (excluding university textbooks)

6.3. Popular science articles

6.4. Popular science books

6.6. Articles in other journals and newspapers

6.7. Other creative activities

6.8. Short publications in scholarly journals and books

1.3 Eelretsenseeritud teadusartiklid Eesti ja teiste riikide eelretsenseeritavates teadusajakirjades, millel on kohalik toimetuskolleegium, või eelretsenseeritud teadusartiklid Eesti kultuurile olulistes ajakirjades või teadusartiklid ajakirjades Akadeemia, Looming ja Vikerkaar

Maikov, K. (2023). Aiad Eesti haiglates. *Eesti Arst*, 102(1), 48–52.
<https://ojs.utlib.ee/index.php/EA/article/view/22275/16938>

Väli, Ü. (2023). Talvitavate röövlindude seire aastatel 2014–2023: ilmastikuolude ja saagirohkuse mõju arvukusele. *Hirundo : Eesti Ornitoloogiaühingu ajakiri*, 36(2), 17–30. https://www.eoy.ee/hirundo/files/Vali_2023.pdf

3.5 Artiklid/ettekanded, mis on avaldatud kohalikes konverentsikogumikes

Bafana, N.R., Hart, A.R., Muhandiram, S., Fazeli, A., & Heath, P.R. (2023). Investigating the therapeutic potential of trophoblast-derived extracellular vesicles in enhancing endometrial receptivity. G. Ekanayake, S. Muhandiram, K. Godakumara, D. N. Sapugahawatte, S. Kodithuwakku, A. Fazeli (Eds.), *Converging extracellular vesicle research in all domains of life towards understanding their potential functional applications: Proceedings of the Combivet & OH-Boost joint conference 2023: 8–9th September, 2023* (p. 45–46). Tartu: Eesti Maaülikool.
<http://hdl.handle.net/10492/8675>

Ekanayake, G., Midekessa, G., Godakumara, K., Andronowska, A., Bhat, R., & Fazeli, A. (2023). Proteomic characterization of potato (*Solanum tuberosum* cv. Laura) peel and root derived extracellular vesicles: Insights into stress response and cell wall remodelling. G. Ekanayake, S. Muhandiram, K. Godakumara, D. N. Sapugahawatte, S. Kodithuwakku, A. Fazeli (Eds.), *Converging extracellular vesicle research in all domains of life towards understanding their potential functional applications: Proceedings of the Combivet & OH-Boost joint conference 2023: 8–9th September, 2023* (p. 43–44). Tartu: Eesti Maaülikool. <http://hdl.handle.net/10492/8675>

Freiberg, R., & Tuvikene, A. (2023). Kümme aastat salapära Eesti veeseire andmetes: kust pärineb saasteaine kloridasoon-desfenüül? R. Lillak, M. Toom, L. Talgre, E. Peetsmann (toim.), *Põllumajandus ja keskkond. Toimetised 2023* (lk 23–29). Tartu: Eesti Maaülikool/SA Eesti Maaülikooli Mahekeskus.
<http://hdl.handle.net/10492/8750>

Henno, M., Ots, M., Ilves, K., & Pentjärv, A. (2023). Piimarasva rasvhappeline profiil – abivahend lüpsilehmade söötmise optimeerimisel. A. Aland (toim.), *Terve loom ja*

tervislik toit 2023 (lk 154–155). Tartu: Eesti Maaülikool.

<http://hdl.handle.net/10492/7998>

Ilves, K., Pedastsaar, K., Kaart, T., & Viinalass, H. (2023). Somaatiliste rakkude eristamine – uus võimalus Eesti piimakarjakasvatajatele. A. Aland (toim.), *Terve loom ja tervislik toit 2023* (lk 99–100). Tartu: Eesti Maaülikool.

<http://hdl.handle.net/10492/7998>

Jõudu, I., Sats, A., & Jairus, T. (2023). Üleminekupiima koostis, kvaliteet ja väärindamisvõimalused. A. Aland (toim.), *Terve loom ja tervislik toit 2023* (lk 9–17). Eesti Maaülikool. <http://hdl.handle.net/10492/7998>

Järve, M., & Jürgenson, E. (2023). Põllumajandusmaa koondumine Eestis ning jätkusuutliku maakasutuse tagamise võimalused. R. Lillak, M. Toom, L. Talgre, E. Peetsmann (toim.), *Põllumajandus ja keskkond. Toimetised 2023* (lk 30–36). Tartu: Eesti Maaülikool/SA Eesti Maaülikooli Mahekeskus.

<http://hdl.handle.net/10492/8750>

Jürison, M., Karise, R., & Mänd, M. (2023). Pestitsiid sulfoksaflööri mõju karukimalase (*Bombus terrestris*) töölistele, isastele ja emadele akuutse kontaktmürgistuse korral. I. Tupits, Ü. Tamm, M. Toom, S. Tamm, & M. Kass (toim.), *Agronoomia 2023* (lk 169–175). [Jõgeva]: Maaelu Teadmuskeskus/Eesti Maaülikool.

<http://hdl.handle.net/10492/8008>

Karis, P., Alliku, A., Matto, A., & Ling, K. (2023). Söödalisandite mõju piimalehma söömusele, ainevahetusele ja toodangule üleminekuperioodil. A. Aland (toim.), *Terve loom ja tervislik toit 2023* (lk 125–133). Tartu: Eesti Maaülikool.

<http://hdl.handle.net/10492/7998>

Keir, K., & Kass, M. (2023). Astelpajulehed hobuse söödalisandina. A. Aland (toim.), *Terve loom ja tervislik toit 2023* (lk 150–153). Tartu: Eesti Maaülikool.

<http://hdl.handle.net/10492/7998>

Kerner, K., Sarv, V., Tänavots, A., & Venskutonis, P. R. (2023). Pihlakamarjade pressjäagi kasutamine sealihast lihapallides. A. Aland (toim.), *Terve loom ja tervislik toit 2023* (lk 25–33). Tartu: Eesti Maaülikool.

<http://hdl.handle.net/10492/7998>

Koppel, M., Must, A., & Nurme, K. (2023). Keemiliste taimekaitsevahendite kasutamise trendid. I. Tupits, Ü. Tamm, M. Toom, S. Tamm, & M. Kass (toim.), *Agronoomia 2023* (lk 115–123). [Jõgeva]: Maaelu Teadmuskeskus/Eesti Maaülikool.

<http://hdl.handle.net/10492/8008>

Korge, M., Alaru, M., Keres, I., Khaleghdoust, B., Möll, K., & Loit, E. (2023). Teraviljade arabinoksülaani sisaldus sõltuvalt viljelusviisist, ilmastikust ja sordist. I. Tupits, Ü.

Tamm, M. Toom, S. Tamm, & M. Kass (toim.), *Agronoomia 2023* (lk 91-102). [Jõgeva]: Maaelu Teadmuskuskeskus/Eesti Maaülikool.
<http://hdl.handle.net/10492/8008>

Kruus, E., Ploomi, A., & Metspalu, L. (2023). Lõhnaküünlad kapsa-tuhktäi biotõrjes. R. Lillak, M. Toom, L. Talgre, E. Peetsmann (toim.), *Põllumajandus ja keskkond. Toimetised 2023* (lk 74-80). Tartu: Eesti Maaülikool/SA Eesti Maaülikooli Mahekeskus. <http://hdl.handle.net/10492/8750>

Kuht, J., Ereemeev, V., Margus, K., Luik, A., & Talgre, L. (2023). Kartuli kasvuala mulla orgaanilise süsiniku muutused mahe- ja tavaviljeluses olenevalt viljelusviisist. R. Lillak, M. Toom, L. Talgre, E. Peetsmann (toim.), *Põllumajandus ja keskkond. Toimetised 2023* (lk 60-66). Tartu: Eesti Maaülikool/SA Eesti Maaülikooli Mahekeskus. <http://hdl.handle.net/10492/8750>

Kuht, J., Ereemeev, V., Margus, K., Luik, A., & Talgre, L. (2023). Kartuli kasvuala mulla pH muutused mahe- ja tavaviljeluses olenevalt viljelusviisist. R. Lillak, M. Toom, L. Talgre, E. Peetsmann (toim.), *Põllumajandus ja keskkond. Toimetised 2023* (lk 52-59). Tartu: Eesti Maaülikool/SA Eesti Maaülikooli Mahekeskus.
<http://hdl.handle.net/10492/8750>

Kuu, A., Ivask, M., Sutri, M., Põldmets, M., & Shanskiy, M. (2023). Humaatidega rikastatud mullaparandaja mõju mullaelustikule ja saagile. I. Tupits, Ü. Tamm, M. Toom, S. Tamm, & M. Kass (toim.), *Agronoomia 2023* (lk 33-43). [Jõgeva]: Maaelu Teadmuskuskeskus/Eesti Maaülikool. <http://hdl.handle.net/10492/8008>

Kõlli, R. (2023). Eesti maismaa-ökosüsteemid rohepöörde tõmbetuultes. R. Lillak, M. Toom, L. Talgre, E. Peetsmann (toim.), *Põllumajandus ja keskkond. Toimetised 2023* (lk 7-17). Tartu: Eesti Maaülikool/SA Eesti Maaülikooli Mahekeskus.
<http://hdl.handle.net/10492/8750>

Kõlli, R. (2023). Orgaanilise süsiniku radade ja akumulatsiooni-kohtade paljusus Eestimaa muldkattes. I. Tupits, Ü. Tamm, M. Toom, S. Tamm, & M. Kass (toim.), *Agronoomia 2023* (lk 8-17). [Jõgeva]: Maaelu Teadmuskuskeskus/Eesti Maaülikool.
<http://hdl.handle.net/10492/8008>

Kõva, K., Kauer, K., & Astover, A. (2023). Mulla orgaanilise aine labiilsus sõltuvalt väetamisest. I. Tupits, Ü. Tamm, M. Toom, S. Tamm, & M. Kass (toim.), *Agronoomia 2023* (lk 24-32). [Jõgeva]: Maaelu Teadmuskuskeskus/Eesti Maaülikool.
<http://hdl.handle.net/10492/8008>

Loch, M., Dorbek-Kolin, E., Peetsalu, K., Niine, T., & Orro, T. (2023). Süsteemne põletik vastündinud mäletsejalistel – põhjused ja tagajärjed. A. Aland (toim.), *Terve loom ja tervislik toit 2023* (lk 101-110). Tartu: Eesti Maaülikool.
<http://hdl.handle.net/10492/7998>

Lutter, L., Andreson, H., & Jõudu, I. (2023). Biotehnoloogilised meetodid FODMAP-ide sisalduse vähendamiseks tera- ja kaunviljades. A. Aland (toim.), *Terve loom ja tervislik toit 2023* (lk 68–84). Tartu: Eesti Maaülikool.

<http://hdl.handle.net/10492/7998>

Malenica, D., Kass, M., & Bhat, R. (2023). Taimsete jäätmete säästev kasutamine loomasööda tootmiseks. A. Aland (toim.), *Terve loom ja tervislik toit 2023* (lk 140–143). Tartu: Eesti Maaülikool. <http://hdl.handle.net/10492/7998>

Meremäe, K., Roasto, M., Anton, D., Tepper, M., Elias, T., Kerner, K., Rätsep, R., & Püssa, T. (2023). Taimsete lisandite mõju verivorstide säilivusele ja kvaliteedile. A. Aland (toim.), *Terve loom ja tervislik toit 2023* (lk 86–95). Tartu: Eesti Maaülikool.

<http://hdl.handle.net/10492/7998>

Muhandiram, S., Dissanayake, K., Orro, T., Godakumara, K., Kodithuwakku, S., & Fazeli, A. (2023). Trophoblastic derived extracellular vesicles functionally modulate the endometrial epithelial cell secretome. G. Ekanayake, S. Muhandiram, K.

Godakumara, D. N. Sapugahawatte, S. Kodithuwakku, A. Fazeli (Eds.), *Converging extracellular vesicle research in all domains of life towards understanding their potential functional applications: Proceedings of the Combivet & OH-Boost joint conference 2023: 8–9th September, 2023* (p. 32–33). Tartu: Eesti Maaülikool.

<http://hdl.handle.net/10492/8675>

Mõtus, K., Viidu, D.-A., Rilanto, T., Niine, T., Orro, T., Viltrop, A., & Bougeard, S. (2023). Eesti suurtes piimakarjades peetavate lehmade karjast väljamineku ja eluea pikkusega seotud tegurid ja tegurirühmad. A. Aland (toim.), *Terve loom ja tervislik toit 2023* (lk 171–173). Tartu: Eesti Maaülikool. <http://hdl.handle.net/10492/7998>

Mäesaar, M., & Roasto, M. (2023). Patogeenidega saastumise algpõhjuste analüüs. A. Aland (toim.), *Terve loom ja tervislik toit 2023* (lk 65–67). Tartu: Eesti Maaülikool.

<http://hdl.handle.net/10492/7998>

Niine, T., Rusi, E., Kavak, A., Rand, R., & Tamm, H. (2023). Palaviku tuvastamine piimaveiste vasikatel tehis-närvivõrkude ja nahaaluse mikrokiibiga. A. Aland (toim.), *Terve loom ja tervislik toit 2023* (lk 111–119). Tartu: Eesti Maaülikool.

<http://hdl.handle.net/10492/7998>

Piibor, J., Waldmann, A., Prasadani, M., Kavak, A., Andronowska, A., Kodithuwakku, S., & Fazeli, A. (2023). Bovine uterine fluid extracellular vesicles hold the secretes for deciphering the pathogenesis of subclinical and clinical endometritis. G.

Ekanayake, S. Muhandiram, K. Godakumara, D. N. Sapugahawatte, S. Kodithuwakku, A. Fazeli (Eds.), *Converging extracellular vesicle research in all domains of life towards understanding their potential functional applications: Proceedings of the Combivet & OH-Boost joint conference 2023: 8–9th September, 2023* (p. 34–35). Tartu: Eesti Maaülikool. <http://hdl.handle.net/10492/8675>

Prasadani, M., Jaakson, H., Volke, V., Andronowska, A., Kodithuwakku, S., & Fazeli, A. (2023). Milk extracellular vesicles as a potential tool for early stage detection of insulin resistance in dairy cows. A. Aland (toim.), *Terve loom ja tervislik toit 2023* (lk 156-157). Tartu: Eesti Maaülikool. <http://hdl.handle.net/10492/7998>

Prasadani, M., Jaakson, H., Volke, V., Andronowska, A., Kodithuwakku, S., & Fazeli, A. (2023). Milk Extracellular Vesicles (MEVs) promote intestinal epithelial cell proliferation and migration. G. Ekanayake, S. Muhandiram, K. Godakumara, D. N. Sapugahawatte, S. Kodithuwakku, A. Fazeli (Eds.), *Converging extracellular vesicle research in all domains of life towards understanding their potential functional applications: Proceedings of the Combivet & OH-Boost joint conference 2023: 8-9th September, 2023* (p. 39-40). Tartu: Eesti Maaülikool. <http://hdl.handle.net/10492/8675>

Premathilaka, C., Kodithuwakku, S., Orro, T., Andronowska, A., & Fazeli, A. (2023). Optimizing storage of faecal samples to preserve extracellular vesicles. G. Ekanayake, S. Muhandiram, K. Godakumara, D. N. Sapugahawatte, S. Kodithuwakku, A. Fazeli (Eds.), *Converging extracellular vesicle research in all domains of life towards understanding their potential functional applications: Proceedings of the Combivet & OH-Boost joint conference 2023: 8-9th September, 2023* (p. 56-57). Tartu: Eesti Maaülikool. <http://hdl.handle.net/10492/8675>

Püssa, T. (2023). Taimedes sisalduvate mürgiste ainete ülekanne loomsetesse toiduainetesse. A. Aland (toim.), *Terve loom ja tervislik toit 2023* (lk 40-48). Tartu: Eesti Maaülikool. <http://hdl.handle.net/10492/7998>

Rannik, K., & Kölli, R. (2023). Põllumaade mullastiku mitmekesisus ja muldkeskne kasutus. I. Tupits, Ü. Tamm, M. Toom, S. Tamm, & M. Kass (toim.), *Agronoomia 2023* (lk 18-23). [Jõgeva]: Maaelu Teadmuskeskus/Eesti Maaülikool. <http://hdl.handle.net/10492/8008>

Roasto, M., Meremäe, K., Koskar, J., Elias, T., & Rätsep, R. (2023). *Listeria monocytogenes*'e kasvu pidurdamise võimalused taimsete lisanditega hakklihatoodetes. A. Aland (toim.), *Terve loom ja tervislik toit 2023* (lk 55-64). Tartu: Eesti Maaülikool. <http://hdl.handle.net/10492/7998>

Roasto, M., Meremäe, K., Koskar, J., Elias, T., & Rätsep, R. (2023) Valmistoidu nakatamiskatsed *L. monocytogenes*'ga. A. Aland (toim.), *Terve loom ja tervislik toit 2023* (lk 96-97). Tartu: Eesti Maaülikool. <http://hdl.handle.net/10492/7998>

Rätsep, R., Roasto, M., Anton, D., Meremäe, K., Tepper, M., Kaldmäe, H., Bleive, U., Kerner, K., Sünter, A., Aluvee, A., Rusalepp, L., Koskar, J., Sarv, V., Venskutonis, P. R. & Püssa, T. (2023). Ülevaade RESTA14 projekti TAIMLOOMTOIT tulemustest – liha- ja kalatoodetele lisandväärtuse andmine aiandustootmises tekkivate

mahlapressjäädidega. A. Aland (toim.), *Terve loom ja tervislik toit 2023* (lk 18–24). Tartu: Eesti Maaülikool. <http://hdl.handle.net/10492/7998>

Sapugahawatte, D. N., Midekessa, G. B., Godakumara, K., Prasadini, M., Kodithuwakku, S., Roasto, M., Andronowska, A., & Fazeli, A. (2023). The effect of pasteurized milk extracellular vesicles on bacterial growth. G. Ekanayake, S. Muhandiram, K. Godakumara, D. N. Sapugahawatte, S. Kodithuwakku, A. Fazeli (Eds.), *Converging extracellular vesicle research in all domains of life towards understanding their potential functional applications: Proceedings of the Combivet & OH-Boost joint conference 2023: 8–9th September, 2023* (p. 54–55). Tartu: Eesti Maaülikool. <http://hdl.handle.net/10492/8675>

Somelar, E., Arney, D., Moreira da Silva, J. F. (2023). Piimaveiste võimalikud heaoluprobleemid aastaringsetes karjatamissüsteemides. A. Aland (toim.), *Terve loom ja tervislik toit 2023* (lk 144–149). Tartu: Eesti Maaülikool. <http://hdl.handle.net/10492/7998>

Sulg, S., Kaasik, R., & Veromann, E. (2023). Rapsi peitkärsakad ja nende kiletiivalised parasitoidid. I. Tupits, Ü. Tamm, M. Toom, S. Tamm, & M. Kass (toim.), *Agronoomia 2023* (lk 145–151). [Jõgeva]: Maaelu Teadmuskeskus/Eesti Maaülikool. <http://hdl.handle.net/10492/8008>

Sünter, A., Kuznetsov, A., & Püssa, T. (2023). Toores lihas toimuvate protsesside jaotus perioodideks energiarikaste nukleotiidide (ATP) laguproduktide sisalduste muutumise alusel. A. Aland (toim.), *Terve loom ja tervislik toit 2023* (lk 34–39). Tartu: Eesti Maaülikool. <http://hdl.handle.net/10492/7998>

Talgre, L., Eremeev, V., Kuht, J., & Luik, A. (2023). Kaltsiumi ja magneesiumi sisalduse muutus pikaajalises mahekülvikorras. I. Tupits, Ü. Tamm, M. Toom, S. Tamm, & M. Kass (toim.), *Agronoomia 2023* (lk 54–58). [Jõgeva]: Maaelu Teadmuskeskus/Eesti Maaülikool. <http://hdl.handle.net/10492/8008>

Talgre, L., Eremeev, V., & Luik, A. (2023). Külvikorra mitmekesistamine ja maheviljelus soodustavad talituslikku elurikkust põllul. R. Lillak, M. Toom, L. Talgre, E. Peetsmann (toim.), *Põllumajandus ja keskkond. Toimetised 2023* (lk 44–51). Tartu: Eesti Maaülikool/SA Eesti Maaülikooli Mahekeskus. <http://hdl.handle.net/10492/8750>

Tõnutare, T., Tõnutare, T., Kõlli, R., & Krebstein, K. (2023). Taimedele omastatava fosfori sisaldusest mullas ja selle määramisest. I. Tupits, Ü. Tamm, M. Toom, S. Tamm, & M. Kass (toim.), *Agronoomia 2023* (lk 59–70). [Jõgeva]: Maaelu Teadmuskeskus/Eesti Maaülikool. <http://hdl.handle.net/10492/8008>

Tänavots, A., Aland, A., & Kokin, E. (2023). *LivestockSense* – Täppispidamise kasutamine Eesti seakasvatusektoris: suhtumine ja rakendamist takistavad

tegurid. A. Aland (toim.), *Terve loom ja tervislik toit 2023* (lk 158–170). Tartu: Eesti Maaülikool. <http://hdl.handle.net/10492/7998>

Univer, T. (2023). Õunapuude vegetatiivne kasv ja viljakandvus noores renoveeritud istandikus. I. Tupits, Ü. Tamm, M. Toom, S. Tamm, & M. Kass (toim.), *Agronoomia 2023* (lk 191–198). [Jõgeva]: Maaelu Teadmuskeskus/Eesti Maaülikool. <http://hdl.handle.net/10492/8008>

Vare, V., Patune, R., & Leming, R. (2023). Kärbssevklade söötmise mõju kesikute juurdekasvule. A. Aland (toim.), *Terve loom ja tervislik toit 2023* (lk 120–124). Tartu: Eesti Maaülikool. <http://hdl.handle.net/10492/7998>

Vilem, A., Nurmoja, I., Tummeleht, L., & Viltrop, A. (2023). Sigade Aafrika katku viiruse geneetiline varieeruvus Eestis. A. Aland (toim.), *Terve loom ja tervislik toit 2023* (lk 135–139). Tartu: Eesti Maaülikool. <http://hdl.handle.net/10492/7998>

6.2 Õpikud ja muud õppeotstarbelised publikatsioonid, v.a. kõrgkooliõpikud

Elias, T., & Roasto, M. (2023). *Tapale suunatavate loomade ja lindude puhtus*. Tartu: Eesti Maaülikool. <http://hdl.handle.net/10492/8789>

Hussar, P. (2023). *Immunohistochemistry* [Moodle'i kursus]. <https://moodle.edu.ee/course/view.php?id=43520>

Laikoja, K. (2023). *Mis on toiduohutuskultuur? Miks see on oluline?* Tartu: Eesti Maaülikool. <http://hdl.handle.net/10492/8793>

Relve, K., Kirk, A., Tuvikene, A., Pappel, P., Mägi, E., Randveer, A., & Kollist, Ü. (2023). *Bioloogia õpik 7. klassile*. Avita.

Ringo, K. & Laikoja, K. (Koost.). (2023). *Nõuded toitu käitlevale mikroettevõttele*. Tallinn: Eesti Toiduainetööstuse Liit. <http://hdl.handle.net/10492/8819>

Roasto, M., Laikoja, K., Peetsmann, E., & Luik, A. (2023). *Kasutusvalmis käsiraamatud koos praktiliste lahendustega toiduohutuse valdkonnas: HACCP kava pastöriseeritud õunamahlale (mahetoode)*. Tartu: Eesti Maaülikool. <http://hdl.handle.net/10492/8070>

Roasto, M., Laikoja, K., Peetsmann, E., & Luik, A. (2023). *Ready-to-implement manuals with practical solutions on food safety. HACCP Plan for pasteurized apple juice (organic product)*. Tartu: Eesti Maaülikool. <http://hdl.handle.net/10492/8069>

Talgre, L., & Luik, A. (Koost.). (2023). *Haljasväetis-mullaviljakuse parandaja*. Tartu: Eesti Maaülikooli Mahekeskus ja Eesti Maaülikool. <http://hdl.handle.net/10492/8807>

6.3. Populaarteaduslikud artiklid

Aosaar, J. (26.09.2023). *Biostimulant päästab mände kärsaka käest*. Novaator | ERR. <https://novaator.err.ee/1609112594/biostimulant-paastab-mande-karsaka-kaest>

Aosaar, J. (27.04.2023). *Euroopa männikute tervist ohustab pruunvöötaud. Eestis on nakatumiskoldeid nii mandril kui saartel*. Maaleht | Delfi. <http://maaleht.delfi.ee/artikkel/120175748/euroopa-mannikute-tervist-ohustab-pruunvootaud-eestis-on-nakatumiskoldeid-nii-mandril-kui-saartel>

Aosaar, J. (26.01.2023). *Häiringud kimbutavad Euroopa metsasid üha sagedamini*. Novaator | ERR. <https://novaator.err.ee/1608863705/hairingud-kimbutavad-euroopa-metsasid-uha-sagedamini>

Aosaar, J. (19.12.2023). *Kraavide sulgemine langetab vee kvaliteeti ja suurendab metsa süsinikuheidet*. Novaator | ERR. <https://novaator.err.ee/1609198894/kraavide-sulgemine-langetab-vee-kvaliteeti-ja-suurendab-metsa-susinkuheidet>

Aosaar, J. (28.02.2023). *Kuivendamine kiirendab männikute kasvu*. Novaator | ERR. <https://novaator.err.ee/1608899834/kuivendamine-kiirendab-mannikute-kasvu>

Aosaar, J. (18.01.2023). *Majandusmets seob süsinikku kiiremini, loodusmets pakub suuremat panka*. Novaator | ERR. <https://novaator.err.ee/1608854663/majandusmets-seob-susinku-kiiremini-loodusmets-pakub-suuremat-panka>

Aosaar, J. (26.10.2023). *Masin näeb mäda puud silmast paremini*. Maaleht | Delfi. <https://maaleht.delfi.ee/artikkel/120240786/metsateadus-masin-naeb-mada-puud-silmast-paremini>

Aosaar, J. (28.03.2023). *Mets ja puit leevendavad kliimamuutusi vaid targal majandamisel*. Maaleht | Delfi. <https://maaleht.delfi.ee/artikkel/120162098/mets-ja-puit-leevendavad-kliimamuutusi-vaid-targal-majandamisel>

Aosaar, J. (10.04.2023). *Metsast tormikahjude koristamine soodustab alustaimestiku mitmekesisust*. Novaator | ERR. <https://novaator.err.ee/1608942968/metsast-tormikahjude-koristamine-soodustab-alustaimestiku-mitmekesisust>

Aosaar, J. (30.08.2023). *Mullaseente elurikkus taastub kuusikutes-männikutes lageraie järel kiiresti*. Novaator | ERR. <https://novaator.err.ee/1609081871/mullaseente-elurikkus-taastub-kuusikutes-mannikutes-lageraie-jarel-kiiresti>

Aosaar, J. (25.10.2023). *Mädanik vähendab kasvavas puus süsiniku kogust*. Novaator | ERR. <https://novaator.err.ee/1609143917/madanik-vahendab-kasvavas-puus-susiniiku-kogust>

Aosaar, J. (21.02.2023). *Noore metsa süsinikusidumise võime sõltub uuendamise edukusest*. Novaator | ERR. <https://novaator.err.ee/1608892694/noore-metsa-susiniikusidumise-voime-soltub-uuendamise-edukusest>

Aosaar, J. (26.07.2023). *Noored puud vajavad kasvuks ruumi ja valgust*. Maaleht | Delfi. <https://maaleht.delfi.ee/artikkel/120217748/metsateadus-noored-puud-vajavad-kasvuks-ruumi-ja-valgust>

Aosaar, J. (19.06.2023). *Põldudele rajatud kaseistandike muldades leidub rikkalikult mullaseeni*. Novaator | ERR. <http://novaator.err.ee/1609011311/poldudele-rajatud-kaseistandike-muldades-leidub-rikkalikult-mullaseeni>

Aosaar, J. (31.08.2023). *Põuaga tulevad paremini toime männi ja kuuse segametsad*. Maaleht | Delfi. <https://maaleht.delfi.ee/artikkel/120226189/pouaga-tulevad-paremini-toime-manni-ja-kuuse-segametsad>

Aosaar, J. (12.05.2023). *Saaresurm jõudis Eestisse arvatust oluliselt varem*. Novaator | ERR. <http://novaator.err.ee/1608975215/saaresurm-joudis-eestisse-arvatust-oluliselt-varem>

Aosaar, J. (13.11.2023). *Teadlased seavad emapuu teooria kahtluse alla*. Novaator | ERR. <https://novaator.err.ee/1609163584/teadlased-seavad-emapuu-teooria-kahtluse-alla>

Aosaar, J. (24.05.2023). *Teadusuuring: aktiivne metsauuendamine aitab kasvatada suurema tagavaraga metsad*. Maaleht | Delfi. <http://maaleht.delfi.ee/artikkel/120191128/teadusuuring-aktiivne-metsauuendamine-aitab-kasvatada-suurema-tagavaraga-metsad>

Aosaar, J. (27.06.2023). *Tormist alguse saanud ürasekikahjustused vaibuvad mõne aasta jooksul*. Maaleht | Delfi. <https://maaleht.delfi.ee/artikkel/120205556/teadlased-teatavad-tormist-alguse-saanud-urasekikahjustused-vaibuvad-mone-aasta-jooksul>

Aosaar, J. (12.07.2023). *Uuring: üleilmne metsamajanduse lõpetamine seoks nelja aasta süsinikuheitmed*. Novaator | ERR.

<https://novaator.err.ee/1609032374/uuring-uleilmne-metsamajanduse-lopetamine-seoks-nelja-aasta-susinikuheitmed>

Aosaar, J. (14.12.2023). *Valgustusraie mõju kaasikute süsinikusidumisele oleneb mullast*. Maaleht | Delfi. <https://maaleht.delfi.ee/artikkel/120253772/metsateadus-valgustusraie-moju-kaasikute-susinikusidumisele-oleneb-mullast>

Aosaar, J. (27.09.2023). *Üha soojenevatel ilmadel on metsade kasvule ootamatu mõju*. Maaleht | Delfi. <https://maaleht.delfi.ee/artikkel/120233731/metsateadus-uha-soojenevatel-ilmadel-on-metsade-kasvule-ootamatu-moju>

Aosaar, J. (29.11.2023). *Üks kask kasvatab rohkem tüve, teine juuri*. Maaleht | Delfi. <https://maaleht.delfi.ee/artikkel/120250354/metsateadus-uks-kask-kasvatab-rohkem-tuve-teine-juuri>

Ariva, J., & Viira, A.-H. (2023, aprill). Maakasutuse muutus ja kliimaneutraalne põllumajandus – võimalikud arengud aastani 2050. *Põllumehe Teataja*, 51, 20–22. <https://dea.digar.ee/article/AKpollumeheteataja/2023/04/14/16.1>

Jõgiste, K. (28.09.2023). *Metsamullad saavad Euroopa kaitse*. Maaleht | Delfi. <https://maaleht.delfi.ee/artikkel/120233740/metsamullad-saavad-euroopa-kaitse>

Kaldre, K. (2023, detsember). Eestisse jõudis uus vähi võõrliik. *Kalale! Looduses*, 47, 28–31. <https://www.oh tuleht.ee/loodus/1097411/uus-vahi-voorliik-eestis-kitsasoraline-vahk>

Kaldre, K., & Pukk, L. (2023, aprill). Kes või mis ohustavad meie kodumaist jõevähki? *Kalale! Looduses*, 39, 32–35. <https://www.oh tuleht.ee/loodus/1083370/kes-voi-mis-ohustavad-meie-kodumaist-joevahki>

Kasesalu, H. (2023). Ernest Seton-Thompson, jahimees, looduseuurija, kirjanik. *Eesti Jahimees*, 4, 74–77. <https://dea.digar.ee/publication/AKeestijahimees>

Kasesalu, H. (2023). Jahiainestik Karl August Hindrey teostes. *Eesti Jahimees*, 1, 62–65. <https://dea.digar.ee/publication/AKeestijahimees>

Kasesalu, H. (2023). Jahitemaatika Knut Hamsuni raamatutes. *Eesti Jahimees*, 2, 66–69. <https://dea.digar.ee/publication/AKeestijahimees>

Kasesalu, H. (2023). Jahitemaatikast Juhani Aho teostes. *Eesti Jahimees*, 6, 74–77. <https://dea.digar.ee/publication/AKeestijahimees>

Kasesalu, H. (2023). Jahitemaatikast Trygve Gulbrandseni loomingus. *Eesti Jahimees*, 3, 66–69. <https://dea.digar.ee/publication/AKeestijahimees>

Kiisk, T. (16.10.2023). *Mida teevad Euroopa põllumajandusühistud hästi?* MES nõuandeteenistus. <https://www.pikk.ee/mida-teevad-euroopa-pollumajandusuhistud-hasti/>

Kiisk, T. (25.05.2023). *Näpunäited põllumajandusühistu heaks valitsemiseks.* MES nõuandeteenistus. <https://www.pikk.ee/napunaited-pollumajandusuhistu-heaks-valitsemiseks/>

Kõlli, R., & Tõnutare, T. (2023, jaanuar). Tänavusel aasta mullal on ülekaalus tootlikud palu- ja laanemetsad ning väheviljakad põllud. *Eesti Loodus*, 74(1), 38-43. <https://dea.digar.ee/article/AKeestiloodus/2023/01/0/21.1>

Libek, A.-V., & Kikas, A. (2023, sügis). Väärtuslik must sõstar. *Aed*, 46-49. <https://kodus.ee/artikkel/vaartuslik-must-sostar>

Luks, L., Undusk, J., Sooväli, J., Luure, A., Pöder, M., Lobjakas, A., Otsing, H., & Erik, E. (04.08.2023). *Veider ja kangelaslik tegu – Nietzsche tõlkimine* [intervjuu]. Sirp. <https://www.sirp.ee/sl-artiklid/c9-sotsiaalia/veider-ja-kangelaslik-tegu-nietzsche-tolkimine/>

Lutter, L., Songisepp, E., & Viinalass, H. (2023). Lisandväärtuse andmine kohalike tõugude piimale. *Tõuloomakasvatus*, 26(1), 21-22. <https://dea.digar.ee/article/AKtoulloomakasvatus/2023/03/14/12.2>

Möttus, M. (2023, talv). Prantsuse südameuss – tulevane väljakutse ka Eestis. *Eesti Loomaarstlik Ringvaade*, 36-40.

Möttus, M., & Mötsküla, P. F. (2023, talv). Kopsutüve klapi stenoos – sagedasem kui arvame. *Eesti Loomaarstlik Ringvaade*, 30-33.

Noreika, N. (03.01.2023). *Boruzės - darbščiosios žemdirbių pagalbininkės.* Mano Ūkis. <https://www.manoukis.lt/mano-ukis-zurnalas/2023/01/boruzes-darbcsiosios-zemdirbiu-pagalbininkes/>

Orumaa, A., Agan, A., & Metslaid, M. (18.01.2023). *Uuring selgitas metsapõlengute mõju mullaelustikule.* Novaator | ERR. <https://novaator.err.ee/1608854741/uuring-selgitas-metsapolengute-moju-mullaelustikule>

Palm-Hellenuurm, K., Tullus, T., Vodde, F., & Jögiste, K. (2023, detsember). Tormihäiring loob liigirikaid ja omanõolisi samblasoosuseid. *Samblasõber*, 26, 12-16. <https://sisu.ut.ee/samblasober/ajakiri-samblasober/>

Piibor, J. (2023, oktoober-november). Vesiikulid võivad aidata parandada kunstliku viljastuse edukust. *Horisont*, 57(5), 24-28. <https://teadus.postimees.ee/7884365/vesiikulid-voivad-aidata-parandada-kunstliku-viljastuse-edukust>

- Pärtel, K. (2023, märts-aprill). Märka varakevadisi tiksikuid! *Eesti Loodus*, 74(2), 60-61. <https://dea.digar.ee/article/AKeestiloodus/2023/03/0/31.1>
- Runno-Paurson, E., & Kännaste, A. (2023, aprill). Uued põllukultuurid meie põllul: bataat. *Põllumehe Teataja*, 51, 50-52. <https://dea.digar.ee/article/AKpollumeheteataja/2023/04/14/34.1>
- Sibul, I. (2023, september-oktoober). Harilik mänd, meie metsade valitseja. *Eesti Loodus*, 74(5), 68-72. <https://dea.digar.ee/article/AKeestiloodus/2023/09/0/35.1>
- Sibul, I. (27.04.2023). *Kuusk sai margile*. Maaleht | Delfi. <https://maaleht.delfi.ee/artikkel/120175798/kuusk-sai-margile>
- Sibul, I. (2023, november-detsember). Mänd, taru- ja tarbepuu. *Eesti Loodus*, 74(6), 40-44. <https://dea.digar.ee/article/AKeestiloodus/2023/11/0/23.1>
- Sibul, I. (2023, jaanuar). Mäni perekond on väga suur ja kirju. *Eesti Loodus*, 74(1), 26-32. <https://dea.digar.ee/article/AKeestiloodus/2023/01/0/17.1>
- Teesalu, P. (2023, mai). Kuidas läheb Võrtsjärve kaladel? *Kalale! Looduses*, 40, 14-15. <https://www.ohtuleht.ee/loodus/1085218/kuidas-laheb-vortsjarve-kaladel>
- Timm, H. (2023, detsember). Hei, kes seal all on? *Kalale! Looduses*, 47, 32-35. <https://www.ohtuleht.ee/loodus/1097415/hei-kes-seal-all-on>
- Timm, H. (2023, oktoober). Kõveruse kavalused ehk Jõgede sirgeks kaevamine teeb elustiku vaesemaks. *Kalale! Looduses*, 45, 14-19. <https://www.ohtuleht.ee/loodus/1094065/koveruse-kavalused-ehk-jogede-sirgeks-kaevamine-teeb-elustiku-vaesemaks>
- Timm, H. (2023, aprill). Suuruse probleem*. *Kalale! Looduses*, 39, 26-31. <https://www.ohtuleht.ee/loodus/1083369/suuruse-probleem>
- Timm, H. (2023, juuni). Tahan kümmelda, aga mitte eriti kõrgel... *Kalale! Looduses*, 41, 20-23. <https://www.ohtuleht.ee/loodus/1086959/tahan-kummelda-aga-mitte-eriti-korgel>
- Timm, H. (2023, veebruar). Vesi peale ja mäest alla! *Kalale! Looduses*, 37, 46-49. <https://www.ohtuleht.ee/loodus/1079693/vesi-peale-ja-maest-alla>
- Tuvikene, A. (2023, märts). Kas müra häirib kalu? *Kalale! Looduses*, 38, 30-33. <https://www.ohtuleht.ee/loodus/1081482/kas-mura-hairib-kalu>
- Tuvikene, A., & Kirik, H. (2023, jaanuar). Kust saavad kalad oma värvi? *Kalale! Looduses*, 36, 44-47. <https://www.ohtuleht.ee/loodus/1078517/kust-saavad-kalad-oma-varvi>

Tuvikene, A. (2023, august). Miks süüa hapukala ehk Maitse üle ei vaielda. *Kalale! Looduses*, 43, 22–26. <https://www.ohtuleht.ee/loodus/1089985/appi-surstromming-ehk-maitse-ule-ei-vaielda>

Tänavots, A. (2023). Eesti seakasvatusest 20. sajandi esimesel poolel ja enne seda. H. Lehtsaar-Karma (toim.), *Koostöös on jõud: 100 aastat sigade ühistulist aretust* (lk 9–35). Tartu: Eesti Tõusigade Aretusühistu. <http://hdl.handle.net/10492/8818>

Tänavots, A. (2023). 100 aastat Eesti Seakasvatajate Seltsi asutamisest. [I osa]. *Tõuloomakasvatus*, 26(1), 34–36. <https://dea.digar.ee/article/AKtoulloomakasvatus/2023/03/14/14.4>

Tänavots, A. (2023). 100 aastat Eesti Seakasvatajate Seltsi asutamisest. [II osa]. *Tõuloomakasvatus*, 26(2), 23–25. <https://dea.digar.ee/article/AKtoulloomakasvatus/2023/06/05/14.1>

Tänavots, A. (2023). 100 aastat Eesti Seakasvatajate Seltsi asutamisest. [III osa]. *Tõuloomakasvatus*, 26(3), 23–24. <https://dea.digar.ee/article/AKtoulloomakasvatus/2023/09/19/10.4>

Viinalass, H., Lutter, L., & Songisepp, E. (2023). Tõuspetsiifilised tooted eesti maatõu ja eesti punase piimast. *Tõuloomakasvatus*, 26(2), 26–27. <https://dea.digar.ee/article/AKtoulloomakasvatus/2023/06/05/15.1>

Viira, A.-H. (18.12.2023). *Ants-Hannes Viira: Millised võiksid olla maasektori ajakindlad roheoskused?* Maaelu Teadmuskeskus. <https://metk.agri.ee/uudised/ants-hannes-viira-millised-voiksid-olla-maasektori-ajakindlad-roheoskused>

Viljaste-Seera, A., Hallap, T., & Jaakma, Ü. (2023). Ekstratsellulaarsed vesiikulid pullide seminaalplasmas- uued viljakuse biomarkerid? *Tõuloomakasvatus*, 26(4), 15–17. <https://dea.digar.ee/article/AKtoulloomakasvatus/2023/12/01/14.1>

6.4 Populaarteaduslikud raamatud

Arus, L., Rätsep, R., Sarv, V., & Zimmer, E. (2023). *Väike lodjapuuraamat*. [Polli]: Eesti Maaülikooli Polli aiandusuringute keskus. <http://hdl.handle.net/10492/7929>

Ernits, E., & Niine, T. (Koost.). (2023). *175 aastat loomaarstiõpet ja -teadust Eestis: Eesti Maaülikooli veterinaarmeditsiini ja loomakasvatuse instituut 1848–2023*. (T. Tiirats, A. Aland, E. Ernits, toim.). Tartu: Eesti Maaülikool.

Ernits, E., & Niine, T. (2023). *Veterinary Medicine in Estonia Education and Research 1848–2023*. (T. Tiirats, Ed.). Tartu: Eesti Maaülikool.

Hiiemäe, H., Päck, P., & Gross, R. (2023). *Euroopa säga (Silurus clanis) paljundamine ja kasvatamine vee korduvkasutusega süsteemis*. [Pärnu]: TÜ Kalanduse teabekeskus. <http://hdl.handle.net/10492/8166>

Moor, U. (2023). *Aedmaasika kahjustajad: abimaterjal tootjale*. [Viljandi]: Maaelu Edendamise Sihtasutus.

Pöldma, P., & Annuk, T. (2023). *Kurgi ja teiste kõrvitsaliste kahjustajad: abimaterjal tootjale*. [Viljandi]: Maaelu Edendamise Sihtasutus.

Pöldma, P., & Annuk, T. (2023). *Sibulköögiviljade kahjustajad: abimaterjal tootjale*. [Viljandi]: Maaelu Edendamise Sihtasutus..

Tänavots, A., Pöldvere, A., & Traks, K. (Koost.). (2023). *Koostöös on jõud. 100 aastat sigade ühistulist aretust*. [Märja]: Eesti Tõusigade Aretusühistu. <http://hdl.handle.net/10492/8818>

6.6 Muudes ajakirjades ja ajalehtedes avaldatud artiklid

Kilvits, C. (06.09.2023). *Euroopa Liidust tuleva raha kasutust kipuvad dikteerima erahuvid*. Postimees | Arvamus. <https://arvamus.postimees.ee/7849837/carmen-kilvits-euroopa-liidust-tuleva-raha-kasutust-kipuvad-dikteerima-erahuvid>

Rasva, M., & Jürgenson, E. (2023, aprill). *Peame teadvustama põllumajandusmaa koondumisega seotud ohtusid*. Põllumehe teataja | Meediapilt. <https://pollumeheteataja.ee/uudis/2023/04/18/peame-teadvustama-pollumajandusmaa-koondumisega-seotud-ohtusid/>

Sims, A. (14.09.2023). *Metsastatistikat koostatakse teaduslikel alustel*. ERR uudised. <https://www.err.ee/1609099442/allan-sims-metsastatistikat-koostatakse-teaduslikel-alustel>

Sims, A. & Kangur, A. (24.03.2023). *Maaülikooli teadlased: koalitsioon otsustab kohe Eesti metsa saatuse. Millele ta tugineb?* Eesti Päevaleht | Delfi. <https://epl.delfi.ee/artikkel/120162926/maaulikooli-teadlased-koalitsioon-otsustab-kohe-estti-metsa-saatuse-millele-ta-tugineb>

6.7 Muu loome

Brown, M., Bulet, P., Chauzat, M.-P., Klein, A.-M., Knauer, A., Mand, M., Michez, D., Nazzi, F., Paxton, R., Schweiger, O., Stout, J. C., Yanez, O., & Potts, S. (2023). *PoshBee Toolbox: A portfolio of high quality methodologies, tools, and practice guides for pollinators*. ARPHA Preprints. <http://doi.org/10.3897/arphapreprints.e112175>

Casanelles-Abella, J., Pellissier, L., Aleixo, C., Orti, M. A., Chiron, F., Deguines, N., Laanisto, L., Myczko, Ł., Niinemets, Ü., Pinho, P., Samson, R., Tryjanowski, P., Villarroya-Villalba, L., & Moretti, M. (2023). *Habitat amount, temperature and biotic interactions drive community structure, life-history traits, and performance traits of cavity-nesting bees and wasps and their natural enemies in cities*. bioRxiv. <https://doi.org/10.1101/2023.01.07.522464>

Henno, M., Ots, M., Ilves, K., & Pentjärv, A. (2023, 1.-2. märts). *Piimarasva rasvhappeline profiil - abivahend lüpsilehmade söötmise optimeerimisel* [posterettekanne]. Konverents "Terve loom ja tervislik toit 2023" Eesti Maaülikool, Tartu. <http://hdl.handle.net/10492/8044>

Katie, J., Banks, G., Cantu, L., Beyer, M., Startz, W., Ablinger, D., Kaasik, R., Veromann, E., Martin, Y., Ness, E., Warlop, F., & Foote, C. (2023). *DI.16 EIP-Practice Abstracts 2*. Zenodo. <http://doi.org/10.5281/zenodo.8365659>

Kerner, K., Kazernavičiūtė, R., Jöudu, I., Rocchetti, G., Lucini, L., Tänavots, A., Hussain, S., & Venskutonis, P. R. (2023). *Effect of different blackcurrant seed ingredients in meatballs by using conventional quality assessment and untargeted metabolomics*. 3rd Food Chemistry Conference: Shaping a healthy and sustainable food chain through knowledge, October 10 – 12, 2023, Dresden, Germany.

Kilvits, C. (2023). *Protecting the biodiversity of Estonia's agricultural landscapes*. Bankwatch Network. https://bankwatch.org/wp-content/uploads/2023/12/2023_12_Protecting-the-biodiversity-of-Estonias-agricultural-landscapes.pdf

Kilvits, C., Pedaja, M., Nielsen, I., Liiv, K., & Mäses, M. (2023). *Lühifilm "Elurikkus ja taastuvenergia: Mis võib minna valetsti?"* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=crk-NGKzy94t=3s>

Kiss, K., & Laikoja, K. (2023). *Kasvamiseks vajavad mikroorganismid sobivat temperatuuri*. Tartu: Eesti Maaülikool. <http://hdl.handle.net/10492/8791>

Kännaste, A. (2023). *Eksperthinnang: mahetatra foseetül-alumiiniumi ja fosfoonhappe esinemise põhjused*. Tartu: Eesti Maaülikool. <http://hdl.handle.net/10492/9480>

Laikoja, K. (2023). *Allergeenihje toidu valmistamisel müügiks*. Tartu: Eesti Maaülikool. <http://hdl.handle.net/10492/8790>

Laikoja, K. (2023). *E-learning materials on organic food safety: Chapter 6: Prerequisite Programs (PRPs)*. Erasmus+ (Safe-OrgFood). [Video]. YouTube.

https://www.youtube.com/watch?v=ZnU99D-If_Mab_channel=JoannaTrafia%C5%82ek

Laikoja, K. (2023). *Kaksteist võtet toiduohutuskultuuri toetamiseks*. Tartu: Eesti Maaülikool. <http://hdl.handle.net/10492/8792>

Malenica, D., Kass, M., & Bhat, R. (2023, 1.-2. märts). *Sustainable use of plant waste for animal feed production* [posterettekannne]. Konverents "Terve loom ja tervislik toit 2023" Eesti Maaülikool, Tartu. <http://hdl.handle.net/10492/8044>

Meremäe, K., Roasto, M., Anton, D., Tepper, M., Elias, T., Kerner, K., Rätsep, R., & Püssa, T. (2023, 1.-2. märts). *Taimsete lisandite mõju verivorstide säilivusele ja kvaliteedile* [posterettekannne]. Konverents "Terve loom ja tervislik toit 2023" Eesti Maaülikool, Tartu. <http://hdl.handle.net/10492/8044>

Peetsmann, E., Luik, A., Pehme, S., Talgre, L., Veromann, E., & Matt, D. (Koost.). (2023). *Mahetoit: loomulik, kasulik ja keskkonnasõbralik*. Tartu: Eesti Maaülikooli Mahekeskus. <http://hdl.handle.net/10492/8808>

Peetsmann, E., Roasto, M., & Laikoja, K. (2023). *On-line lecture (video) on food safety system in organic production: Estonian apple juice*. Erasmus+ (SAFE-ORGfood). [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=AxvOiz_tmEU

Perälä, T., Kuparinen, A., & Ercoli, F. (2023). *Data for. Generalist invasion in a complex lake food web*. Dryad. <https://doi.org/doi:10.5061/dryad.z34tmgpk2>

Prasadani, M., Jaakson, H., Volke, V., Andronowska, A., Kodithuwakku, S., Fazeli, A. (2023, 1.-2. märts). *Milk extracellular vesicles as a potential tool for early-stage detection of insulin resistance in dairy cows* [posterettekannne]. Konverents "Terve loom ja tervislik toit 2023" Eesti Maaülikool, Tartu. <http://hdl.handle.net/10492/8044>

Roasto M. (2023). *E-learning materials on organic food safety. Chapter 1: Biological hazards in food*. Erasmus+ (SAFE-ORGfood).

Roasto, M., Meremäe, K., Koskar, J., Elias, T., & Rätsep, R. (2023, 1.-2. märts). *Valmistoidu nakatamiskatsed *L. monocytogenes* ga*. [posterettekannne]. Konverents "Terve loom ja tervislik toit 2023" Eesti Maaülikool, Tartu. <http://hdl.handle.net/10492/8044>

Sapugahawatte, D. N.; Midekessa, G. B.; Godakumara, K.; Prasadani, M., Kodithuwakku, S.; Roasto, M.; Andronowska, A.; Fazeli, A. (2023). *The effect of pasteurized milk extracellular vesicles on bacterial growth*. Conference COMBIVET & OH-BOOST 2023, Tartu, Estonia, 8-9 th of September, 2023. <http://hdl.handle.net/10492/8676>

Somelar, E., Arney, D., & Moreira Da Silva, J. F. (2023, 1.-2. märts). *Piimaveiste võimalikud heaoluprobleemid aastaringsetes karjatamissüsteemides* [posterettekanne]. Konverents "Terve loom ja tervislik toit 2023" Eesti Maaülikool, Tartu. <http://hdl.handle.net/10492/8044>

Sünter, A., Püssa, T., Raudsepp, P., & Kuznetsov, A. *Toores lihas toimuvate protsesside jaotumine perioodideks ATP laguproduktide sisalduste muutumise alusel* [posterettekanne]. Konverents "Terve loom ja tervislik toit 2023" Eesti Maaülikool, Tartu. <http://hdl.handle.net/10492/8044>

Tooman, H., Roosipõld, A., & Rekkor, S. (2023). *Teenindusprotsesside juhtimine ja teenusedisain: kõrgkooliõpik*. (S. Soidro, Toim.; A Kuura; K. Visnapuu, Rets.). Tallinn: TLÜ Kirjastus.

Tuvikene, L., & Nõges, P. (2023). *Policy brief: Climate change affects lakes. What can we do?* Tartu: Eesti Maaülikool. <http://hdl.handle.net/10492/8672>

Tänavots, A., Aland, A., & Kokin, E. (2023, 1.-2. märts). *Livestocksense – Täppispidamise kasutamine Eesti seakasvatusektoris: suhtumine ja rakendamist takistavad tegurid* [posterettekanne]. Konverents "Terve loom ja tervislik toit 2023" Eesti Maaülikool, Tartu. <http://hdl.handle.net/10492/8044>

Vilem, A., Nurmoja, I., Tummeleht, L., & Viltrop, A. (2023, 1.-2. märts). *Sigade Aafrika katku viiruse geneetiline varieeruvus Eestis* [posterettekanne]. Konverents "Terve loom ja tervislik toit 2023" Eesti Maaülikool, Tartu. <http://hdl.handle.net/10492/8044>

6.8 Lühikirjutised teadusajakirjades ja kogumikes

Metslaid, S., Hordo, M., Potapov, A., Läänelaid, A., Sohar, K., & Kangur, A. (2023). BaltDendro 2023 – sharing knowledge and experience in the field of dendrochronology across the Baltic states. *Baltic Forestry*, 29(2), 1-2. <http://balticforestryojs.lammc.lt/ojs/index.php/BF/article/view/724>

Sulaiman, H. Y., Runno-Paurson, E., Kaurilind, E., & Niinemets, U. (2023). Correction to: Differential impact of crown rust (*Puccinia coronata*) infection on photosynthesis and volatile emissions in the primary host *Avena sativa* and the alternate host *Rhamnus frangula*. *Journal of Experimental Botany*, 74(12), 3781-3782. <http://dx.doi.org/10.1093/jxb/erad121>